

Az alapkiképzés, különösen a lőkiképzés oktatásának fejlesztési lehetőségei a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Karon

Development Opportunities for Basic Training, Especially Firearm Training, at the Faculty of Law Enforcement of Ludovika University of Public Service

MÁTÉS Gábor¹

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Karra felvételt nyert első évfolyamos hallgatók hathetes alapkiképzésen vesznek részt, amelynek része többek között a lőkiképzés is. Dolgozatomban ennek fejlesztési lehetőségeit keresem. Bemutatom a hallgatói kiképzők kiválasztásának és felkészítésének folyamatát, a lőkiképzés-foglalkozások végrehajtását. A pedagógia, a nevelésselmélet és az edzéstudomány eredményei által javaslatokat teszek a fenti folyamatok hatékonyabbá tételére. Bemutatok helytelennek és helyesnek vélt oktatói módszereket, ezáltal igyekszem elősegíteni az elsős hallgatók fizikumának fejlődését, valamint rámutatok a hallgatói kiképzők felelősségének bővítési lehetőségeire. Hangsúlyozom, hogy az alapkiképzés hatékonysága néhány egyszerű módszer segítségével a többszörösére növelhető, amire a hallgatók hosszú távú fejlődése érdekében feltétlenül szükség van.

Kulcsszavak: alapkiképzés, lőkiképzés, hallgatói kiképző, didaktika, fizikai képességek

First-year students admitted to the Faculty of Law Enforcement of the Ludovika University of Public Service take part in a five-week basic training course, which includes firearm training. In my thesis, I am looking for its development

¹ Mesteroktató, Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészeti Kiképzési és Nevelési Intézet; doktori hallgató, Rendészettudományi Doktori Iskola, e-mail: mates.gabor@uni-nke.hu

opportunities. I present the process of selecting and preparing student trainers, and the implementation of firearm trainings. Based on the results of pedagogy, educational theory and training science, I make suggestions to make the above processes more efficient. I present incorrect and correct teaching methods; I try to promote the development of first-year students' physical fitness and I point out the possibilities of expanding the responsibility of student trainers. I emphasise that the effectiveness of the basic training can be increased several times with the help of a few simple methods, which is absolutely necessary for the long-term development of the students.

Keywords: basic training, firearm training, student trainer, didactics, physical abilities

Az alapkiképzés bemutatása

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karon (RTK) a nappali munkarendre felvett első évfolyamos hallgatók hathetes intenzív rendészeti alapkiképzésen vesznek részt. Ennek során mind a fizikális, mind a mentális terhelésük fokozottabb, mint későbbi tanulmányaik során. Szoros napirend szerint élnek kora reggeltől késő estig, szabadidő csak korlátozottan áll rendelkezésükre.² Az alapkiképzés tananyaga 45% elmélet és 55% gyakorlat arányban oszlik el, amelynek során tanulnak általános szolgálati ismereteket, lökiképzést, jogi ismereteket, rendőri testnevelést és önvédelmet, illetve közrendvédelmi ismereteket (rendőr, tűzoltó), vagy pénzügyi rendészetet (pénzügyőr), attól függően, hogy ki milyen szakirányra nyert felvételt.³

Dolgozatomban elsősorban az alapkiképzésen belül a lökiképzés oktatásával foglalkozom behatóbban. Ennek során a hallgatók elméleti ismeretekre tesznek szert a taktikai alapelvekről, a Cooper-féle tudatossági skáláról, a fegyverek rendszertanáról, a CZ P07-es, a CZ P09-es, a HK P30-as és a Glock 17-es maroklőfegyverekről, valamint az AMD 65-ös gépkarabélyról. Ezt követően gyakorolják a fenti eszközök szét- és összeszerelését, majd megkezdik a fegyverekkel a szárazgyakorlást.⁴ A pénzügyőr hallgatók Glock 17-es, minden más hallgató CZ P09-es maroklőfegyverrel, illetve egységesen minden hallgató AMD 65-ös gépkarabéllyal dolgozik. A szárazgyakorlás célja, hogy a hallgatók elsajátítsák a stabil fegyverkezeléshez szükséges ismereteket, úgymint a töltetlen-ség-ellenőrzés végrehajtása, a lőszer tárbá helyezése, a lövő alapállás, a fegyver elővétele, fogása, tartása, a fegyver töltése, a célzás, a normál és a revolverező elsütés, a lövést követő utómunkálatok, a fegyver biztosítása, fesztelenítése, akadályok elhárítása, lövés közben és után alkalmazható légzéstechnikák elsajátítása. Az alapkiképzés összes óraszámja 236 óra. Ebből a gyakorlati órák száma 130, amiből a lökiképzés (csak a gyakorlati rész) 32 óra.⁵

² NAGY-TÓTH 2021.

³ NAGY-TÓTH 2021.

⁴ NAGY-TÓTH 2021.

⁵ Tanórend.

2024-ben az alapkiképzés lökiképzés-foglalkozásain (mivel a teljes állomány két csoportra volt bontva) egyszerre átlagosan 149 fő hallgató vett részt. (Összesen tehát ebben az évben 298 fő kezdte meg az alapkiképzést. Összehasonlításképpen a 2021/2022-es tanévben az alapkiképzésen az elsős hallgatók létszáma csupán 188 fő volt.⁶ A létszám az évek során egyre növekedett.) Az alapkiképzés végén az elsősök – képzésük során először – éleslövészetben vesznek részt pisztollyal és gépkarabéllyal egyaránt.

Az alapkiképzés lökiképzés-foglalkozásaival kapcsolatban felmerülnek nehézségek, amelyek csökkentik annak hatékonyságát. Ezek között akadnak olyanok, amelyekre az oktatóknak, kiképzőknek nincs hatásuk. Ilyen például a hallgatók magas létszáma, az oktatók kis létszáma a hallgatók számához képest, vagy az egyetem lóterének befogadóképessége és ehhez hasonlók. Ezekkel a tényezőkkel dolgozatomban nem foglalkozom. Ugyanakkor rávilágítok néhány tényre, amelyek képesek negatívan befolyásolni az alapkiképzés folyamatát, és amelyekre az oktatóknak, kiképzőknek lehet hatásuk. Továbbá javaslatokat fogalmazok meg, amelyekkel növelhető az alapkiképzésen való oktatás hatékonysága.

A hallgatói kiképzők kiválasztása, felkészítése

Az RTK másod-, harmad- és negyedéves hallgatói közül minden évben kiválasztanak megközelítőleg 25–30 főt, akik az alapkiképzésen az oktatók, kiképzők munkáját, illetve az elsősöket hivatottak segíteni. Őket hívják hallgatói kiképzőknek. Feladataik közé tartozik, hogy kísérik az elsősöket a foglalkozási helyeikre, foglalkoztassák őket a délutáni, sőt esti órákban is, megkövetelik tőlük a szervezeti kultúra diktálta szabályokat és fegyelmet, és nem utolsósorban részt vesznek a lökiképzés-foglalkozásokon. Utóbbinak azért van hangsúlyos jelentősége, mert a lőfegyverkezelés elsajátítása veszélyes, bonyolult és hosszadalmas folyamat, ezért az elsősöknek minél több segítséget meg kell adni ehhez. A hallgatói kiképzők pontos feladata nincs írásos formában rögzítve. Azokat általában a Rendvédelmi Tagozat hivatásos állománya határozza meg eligazítások alkalmával, illetve a hallgatói kiképzők bizonyos kérdésekben rendelkeznek döntési szabadsággal is, így vannak helyzetek, amikor a saját elgondolásuk alapján is cselekedhetnek, de olyankor is betartva a parancsnokaik által korábban meghatározott irányelveket.

Fentiekből kiderül, hogy a hallgatói kiképzőknek illik jó példát mutatni az elsős állomány felé. Ez szempont kell hogy legyen a kiválasztásukkor, amelyet az évfolyam-parancsnokok végeznek az osztályfőnökök véleményét is kikérve, hiszen ők ismerik leginkább az évfolyamukba tartozó állományt. Nem célszerű tehát olyan hallgatói kiképzőket választani, akik testalkatukkal, fegyelmetlenségükkel, felkészületlenségükkel, képességbeli hiányosságaikkal nem tudnak jó példát mutatni. Fontosnak tartanám a jövőben az intézkedéstaktika-oktatókat is bevonni a kiválasztási folyamatba, ugyanis ők az állomány fegyverkezelési képességeivel vannak tisztában. Ennek jelentősége abban rejlik, hogy lehetőség szerint csak olyan hallgatókat válasszanak ki, akik a lökiképzés-foglalkozásokon az átlagtól kiemelkedőbb képességeiknél fogva segítséget tudnak

⁶ NAGY-TÓTH 2021.

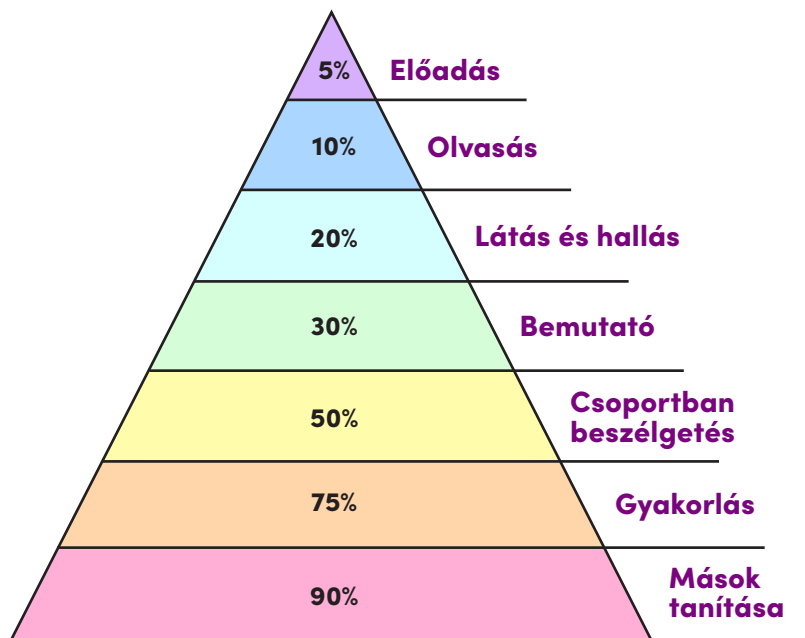
nyújtani az elsősöknek a lőfegyver megfelelő kezelésében. Ennek hiányában a hallgatói kiképző nem hiteles az elsős szemében, és az oktatóknak sem tud a segítségére lenni.

A hallgatói kiképzők az alapkiképzést megelőzően öt napon át felkészítésen vesznek részt. Itt hangoznak el a – fentebb már említett – munkájukkal szemben támasztott követelmények, irányelvek, célmeghatározások, részt vesznek kommunikációs, pszichológiai, pedagógiai felkészítésen, alaki foglalkozáson, sport- és akadálypálya-felkészítésen és lökiképzés-felkészítésen.

Fontosnak tartom pontosan meghatározni a lökiképzés-felkészítés célját, ugyanis csak ezáltal lehet utólag eldönteni, hogy a foglalkozás sikeres volt-e, vagy sem. A foglalkozás célja egyrészt az, hogy a hallgatói kiképzőket felkészítse a meghatározott lőfegyverek helyes, szakszerű kezelésére, szét- és összeszerelésére, megtanítsa (illetve átismételje, hiszen ezek a hallgatók korábban ezt már tanulták) az egyes alkatrészek neveit, ezáltal mind az elméleti, mind a gyakorlati tudásukat elmélyítse. Másrészt célja az is, hogy ezek a hallgatói kiképzők képesek legyenek az elsősöknek megfelelő segítséget nyújtani azáltal, hogy elmagyarázzák nekik a fegyver működését, annak helyes használatát. Ehhez didaktikai ismeretekre is szükség van.

A lőtér biztonsági rendszabályait nem elég felsorolni és számonkérni a hallgatói kiképzőktől. Szituációkon keresztül gyakoroltatni kell velük, hogyan ismerjék fel a gyakorlatban a biztonsági rendszabályok megsértését, és tanuljanak meg arra megfelelő módon reagálni. A lőfegyver alkatrészeit nem elég az oktatónak egyszer felsorolni a hallgatói kiképzők részére, illetve amikor az oktató kérdez, nem elégedhet meg azzal, hogy a 26 főből 3-4 fő válaszol minden kérdésre. Két-háromfős csoportokban dolgozva kell tőlük megkövetelni, hogy egymásnak mondják vissza az alkatrészek neveit úgy, mintha egy elsősnek magyaráznák azokat. A lőfegyverkezelés gyakorlása nem érhet véget azzal, hogy a lökiképző elmondja a fegyverek helyes kezelését, a hallgatói kiképzők pedig gyakorolnak. Szintén kis csoportokban dolgozva meg kell próbálniuk egymásnak megtanítani (szavakkal és bemutatva egyaránt) a fegyver helyes kezelését. A lökiképzőknek érdemes lenne mutatniuk szándékosan elkövetett, az elsősök körében gyakran előforduló fegyverkezelési hibákat, a hallgatói kiképzőknek pedig gyakorolni azok felismerését és kijavítását. Nem hatékony módszer az, amikor a lökiképző kiállít 1 fő hallgatói kiképzőt a többi 25 elé azzal a céllal, hogy magyarázza el a fegyverkezelés egyik mozzanatát, ugyanis idő hiányában ezt maximum 3-4 hallgatóval lehet megismételni. Így csupán 4-5 fő gyakorolja 1-1 mozzanat megtanítását, míg ezzel szemben a kiscsoportos foglalkozásokkal mind a 26 fő gyakorolná mind a 6-8 mozzanat megtanítását. A tanulási piramisból (1. ábra)⁷ kiolvasható, hogy amit a hallgatói kiképzők látnak és hallanak, annak csupán 20%-a marad meg, amit viszont másoknak próbálnak tanítani, annak a 90%-a. Ha tehát mindannyian megpróbálják a fegyverkezelés összes mozzanatát megtanítani legalább a társuknak, akkor a foglalkozás hatékonysága a több tízszeresére nőhet, a hallgatói kiképzők pedig annál nagyobb segítséget jelentenek majd az oktatóknak és az elsősöknek a foglalkozásokon.

⁷ Rapid e-Learning módszertan v.2 2017: 19.

1. ábra: Tanulási piramis

Forrás: Rapid e-Learning módszertan v.2 2017

A hallgatói kiképzők felkészítésének nem kell hogy kötelezően része legyen a lövészet, ugyanis a feladataik ellátásához a lökészségük fejlesztésére nincs szükség. Természetesen jutalomképpen kaphatnak lehetőséget arra, hogy lőjenek a fegyverekkel, amikkel gyakorolnak, de a felkészítés ne erre helyezze a hangsúlyt, mert ezzel eltereli a figyelmet a valódi céljáról.

A hallgatói kiképzők több alkalommal említették, hogy az alapkiképzésen a legnagyobb félelmeik között szerepel az, hogy egy elsős hallgató ellenszegül az általuk adott utasításnak, és ők erre nem tudnak megfelelően reagálni. A pedagógiai felkészítésük kihagyhatatlan elemének tartom annak átbeszélését, hogyan kezeljék az elsősök fegyelmetlen megnyilvánulásait, milyen eszközöket, módszereket érdemes, javasolt és szabad alkalmazniuk. Ezzel nemcsak a magabiztosságuk növelhető, de elkerülhetővé válnak a nevelési módszerekben ejtett bizonyos túlkapások is, amelyekre a Z generáció tagjai igen érzékenyek.⁸

⁸ Kovács 2019: 122.

A lökiképzés-oktatás hatékonyságának növelése

Egységes gyakorlati tapasztalat az oktatók és lökiképzők részéről, hogy a fegyverekkel való szárazgyakorlásra rendelkezésre álló idő nem elegendő az elsős hallgatók maradéktalan felkészítésére az éleslövészetre. Az állomány egy részének fizikai hiányosságai megnehezítik a fegyver megfelelő és biztonságos működtetését, úgymint a fegyver tartós ideig történő löirányba tartását, tűzkésszé tételét (csőre töltését), illetve a lőszerek tárba helyezését (tárazást). Fentiekre tehát a biztonságos végrehajtás elsajátításához több gyakorlásra lenne szükség. Ahogy korábban említettem, egy foglalkozáson egyszerre megközelítőleg 150 fő első évfolyamos hallgató vesz részt, és mindössze (szintén megközelítőleg) 6 fő oktató van jelen. Ezt a nagy létszámú csoportot nem érdemes további kisebb csoportokra bontani, ugyanis akkor az oktatók száma is csökkenni fog, tehát a csoport és az oktatók számának aránya mindenképpen változatlan marad. Amikor az elsősök megkapják a feladatot, amelyet gyakorolniuk kell, az oktatók egyenként odalépnek hozzájuk, és ha szükséges, javítják a fegyverkezelési hibáikat. Egy feladat alkalmával (gyakorlati tapasztalatok alapján) 1 fő oktató legfeljebb 5-6 elsősnek tud közvetlen személyes segítséget nyújtani, mielőtt a következő feladatot elkezdik gyakorolni, vagyis 6 fő oktató legfeljebb 30–40 elsőshöz tud odalépni. Ez azt jelenti, hogy az elsősök több mint háromnegyede nem kap közvetlen személyes segítséget, és talán hibásan fogja végrehajtani a gyakorlást. Ennek kiküszöbölésében van kiemelkedően fontos szerepe a hallgatói kiképzőknek. Ha közülük legalább 8–12 fő részt vesz a lökiképzés-foglalkozáson, és a korábbi fejezetben leírtak szerint kellően hatékonyan fel vannak készítve a fegyverkezelés oktatására és a hibajavításokra, akkor az oktatókkal együtt ők is segítséget tudnak nyújtani az elsősöknek, ezáltal a gyakorlat elsajátításának hatékonysága akár a négyszeresére is nőhet.

A lökiképzés-foglalkozásokat a rendészet szempontjából szakmailag felkészült szakemberek tartják, azonban – ahogy korábban említettem – a hatékony oktatáshoz didaktikai, pedagógiai ismeretekre is szükség van. Kovács Gábor írásában szintén szorgalmazza, hogy ne csak a hallgatói kiképzők, hanem az oktatók is kapjanak az alapképzés megkezdése előtt módszertani felkészítést.⁹ Az alábbiakban megfogalmazok az oktatással kapcsolatban néhány egyszerű javaslatot. Gyakorlati foglalkozásokon magyarázás, bemutatás alkalmával javaslom, hogy a hallgatók ne kör alakban álljanak az oktató körül, hanem félkör alakban álljanak az oktatóval szemben. Amikor körbe állnak, elkerülhetetlen az, hogy az oktató háta mögé kerüljön a csoport egy része, akik így nem hallják, amit az oktató mond és nem is látják azt, amit szemléltet. Még ha az oktató gyakran el is fordul minden irányba, akkor is csak az információ egy része jut el a hallgatósághoz. A fegyverrel végrehajtott kisebb mozdulatokat (például elsütő billentyű elhúzása) nem látják azok, akik távol állnak az oktatótól, márpedig 150 fő nagy területet foglal el. Gyakorlás közben a hallgatók állhatnak körben, vagy szétszóródhatnak a rendelkezésre álló területen, azonban amikor az oktató magyarázni kezd, érdemes a hallgatókat magához közelebb hívni és félkör alakzatba állítani. Oda lehet figyelni arra is, hogy az alacsonyabbak álljanak előre, ugyanis előfordul, hogy néhány nagyobb termetű elsős jobban érdeklődik a fegyverek iránt, ezáltal ők előre állnak, a kisebbek pedig már nem férnek oda, és ismét nem

⁹ Kovács 2020: 176.

látnak, nem hallanak rendesen. Amikor az oktató befejezte a magyarázást vagy bemutatót, utasítást ad, hogy mindenki foglalja el az eredeti helyét, és megkezdhetik a gyakorlást. Ilyen nagy létszámú gyakorlati órákon a láthatóságnak és a hallhatóságnak is nagy szerepe van. Az oktatóknak nemcsak úgy kell helyezkedniük, illetve a csoportot mozgatniuk, hogy látható legyen, amit mutatnak, hanem muszáj felemelniük a hangjukat is akkor, amikor magyaráznak. A normál hangerő ebben az esetben nem elegendő. Ha az első hallgató nem látja vagy nem hallja az instrukciókat, akkor a mellette álló társát fogja utánozni, aki lehet, hogy hibásan hajtja végre a feladatot. Mivel az alapkiképzésen igen kis óraszám áll rendelkezésre a fegyverkezelés megtanítására, az oktatók törekedjenek minél kevesebbet az előadást, és minél többet a gyakoroltatást mint didaktikai módszert alkalmazni. Minden oktató igyekszik a benne rejlő tudást részletesen és maradéktalanul szóban átadni, ennek köszönhetően gyakran elvesznek az információk sűrűjében, ám az alapkiképzésen ennek kevésbé van helye. Szerencsésebb az, ha a hallgató minél többet gyakorol, még akkor is, ha az egyes mozdulatok okát, vagy a fegyver működési elvét nem is teljesen érti. Az elméletet utólag is lesz alkalma bepótolni, ám az alapkiképzés vége felé, az első éleslövészetén elsősorban az ügyességére lesz szükség.

A fent leírt didaktikai módszereknek hosszú távon van igazán jelentőségük. Az RTK nappali tagozatos képzésén kettős jogállású hallgatók hároméves, a tisztjelöltek négyéves képzésben vesznek részt. A három, illetve négy év alatt a hallgatóknak minél többször be kell gyakorolniuk a munkájukhoz szükséges mozdulatokat, méghozzá helyesen, jelen esetben a löfegyver kezelésével kapcsolatos mozdulatokat, hogy azok ne csak ismeret vagy jártasság szinten maradjanak meg, hanem készség szintűvé váljanak. Lehoczki Ágnes munkájában rámutat Schneider és Schiffirin 1977-ben végzett munkásságára,¹⁰ amely szerint körülbelül 2100 ismétlés után látható az automatizmusok kialakulása és rögzülése, „legyen szó akár egy bilincselésről, egy elvezető fogásról, egy légzőgyakorlatról vagy gyors relaxációról”.¹¹ Ahhoz, hogy ezt a számot minél jobban megközelítsük az egyetemi képzés ideje alatt, már az alapkiképzésen el kell kezdeni a helyes mozdulatok gyakorlását. A felületes, elnagyolt képzéssel, amellyel a hallgatók hibás és pontatlan mozdulatok sorát hajtják végre, szintén eredményesen el lehet végezni az alapkiképzést, de hosszú távon akadályozza a végső cél elérését.

Fizikai képességek növelése az alapkiképzés lökiképzés-foglalkozásain

Az elsők fizikai képességeinek növelése elsősorban az RTK Testnevelési és Küzdősportok Tanszékének feladatai közé tartozik, ám a lökiképzés-foglalkozások (mint a testnevelés mellett a másik gyakorlati tantárgy) is remek lehetőséget biztosítanak a fizikum javítására. Ezen túl úgy vélem, hogy a lökiképzés-foglalkozásoknak kimondott feladata is a fizikum célzott növelése, hiszen olyan feladatok, mozdulatok végrehajtását várja el a hallgatóktól, amelyekhez erre szükség van, gondolok elsősorban a fegyverek akár

¹⁰ SCHNEIDER–SCHIFFIRIN 1977.

¹¹ LEHOCZKI 2023: 35.

huzamosabb ideig történő stabil megtartására, működtetésére. A 2015 és 2018 közötti időszakban kiugróan megnőtt azon elsősök száma, akik úgy nyilatkoztak, hogy az alapkiképzésnek köszönhetően fejlődött a fizikai állóképességük.¹² Ez jelentős részben annak köszönhető, hogy a lökiképzés-foglalkozások a maitól nagyobb fizikai megterheléssel jártak. Akkorával, ami helyenként már túlzónak is számított, és néhol a fokozatosságot is nélkülözte. Ennek oka elsősorban abban keresendő, hogy mind az oktatók, mind a hallgatói kiképzők fizikai terheléssel szankcionálták a hallgatók által fegyverkezelésben elkövetett hibákat, az elméleti tudásban jelentkező hiányosságokat, vagy az esetleges fegyverkezeltelenségeket. Megfigyeléseim szerint ez a kiképzési módszer az elsősök körében gyakran (testi és lelki) sérülésekhez vezetett, de tagadhatatlan, hogy a fizikumuk is fejlődött tőle. Úgy is lehet fogalmazni, hogy ezek a foglalkozások nem feleltek meg az edzéstudomány „egészség és személyiség megóvás elvének”.¹³ Nem célravezető a hallgatókat minden elkövetett hibájukért 50 db fekvőtámaszban karhajlítás-nyújtással jutalmazni. Kevés olyan hallgató van, aki ennyi ismétlést meg tud csinálni, de még nekik is túlterhelést okoz, ha naponta többször kell végrehajtaniuk. A gyengébb, de elszánt hallgatóknál, akik bár nem rendelkeznek ehhez megfelelő erővel, de büszkeségből mindenáron teljesíteni akarják a feladatot, ekkora ismétlésszám izomgyulladásához, sérülésekhez vezet. Aki pedig kevésbé elszánt és igyekszik szabálytalan végrehajtással minél hamarabb túljutni a feladaton, annál vagy semmi haszna nincs a gyakorlatnak, vagy a derék, a váll és a könyök sérüléséhez vezethet. Szintén nem célravezető túrérhatarig végeztetni olyan mozgásformát, amelyet azelőtt még soha nem csinált az illető. Ennek megfelelően nem várható el az elsős hallgatóktól, hogy az alapkiképzés elején 5 percre meg tudják tartani az AMD-65 típusú gépkarabélyt, amelynek tár nélkül 2,92 kg a súlya. Azokat az izomrostjait, amelyek ebbe a mozgásformába (a fegyver szakszerű célra tartása) bekapcsolódnak, ilyen formában még nem használta. Ez a fajta túlterhelés szintén izomgyulladásához vezethet főleg a vállak vagy a derék tájékán. Az egy fő hibája miatt alkalmazott kollektív büntetés megalázó és bántó tud lenni a hallgatóknak, ha az nem a megfelelő módon történik. Különösen kerülendő az a módszer, amikor minden egyes büntetésből végzett fekvőtámasz (vagy más mozgásforma) alkalmával a csoport hangosan köszönetet mond annak a társának, aki miatt a büntetőfeladatot csinálják. Ez a módszer kirekesztő lehet az illetőnek, és maradandó személyiségsérülést is okozhat. Ahogy Makarenkó, egykori szovjet pedagógus fogalmazott: a büntetés bizonyos körülmények között lehet káros, más körülmények között pedig kitűnő, célravezető eszköz.¹⁴ Egy oktatónak tudnia kell különbséget tenni a kettő között. Kovács Gábor munkájában rámutat, hogy az alapkiképzés során az elsős hallgatóknak fejlődnek bizonyos képességei, és a felelősségvállalás, a csapatjátékosként viselkedés és az alkalmazkodókészség minden évben a legtöbbet fejlődő képességek közé tartoznak. A szerző megemlíti, hogy a legkiemelkedőbb adatokat ebből a szempontból a 2017-es év produkálta, ami alapján valószínűsíthető, hogy „abban az évben a kiképzők is és a hallgatók is kiválóak voltak”. Szintén említi a szerző, hogy az alapkiképzés alatt nő a hallgatók önbecsülése,

¹² KOVÁCS 2020: 170, 6. ábra.

¹³ HARSÁNYI 2016: 45.

¹⁴ ÁGOSTON 1973: 25.

amelyben szintén a 2017-es év hozta a legnagyobb eredményt.¹⁵ Véleményem szerint a fenti adatokból nem feltétlenül lehet következtetéseket levonni a kiképzők munkájának minőségére vonatkozóan, és nem javallott ezek alapján követendőnek tekinteni a módszereiket. Az említett három kiemelkedő képesség (a felelősségvállalás, a csapatjátékosként viselkedés és az alkalmazkodókészség) fejlődése elérhető akár egyes hallgatók személyiségére hátrányosan ható oktatói módszerekkel, többek között olyannal, amelyet pár sorral feljebb említettem. Továbbá a hallgatók többsége önbecsülésének növekedése megvalósulhat néhány hallgató önbecsülésének a csökkentése által is, ami oktatói szempontból etikátlan. Az oktatók munkáját csupán közvetlen közléről és pedagógiai szemmel nézve érdemes minősíteni, statisztikai adatok alapján semmiképpen.

Tehát a fizikai képességek fenti módszerek általi növelésén 2018 után változtatni kellett, ami azonban azt eredményezte, hogy a lökiképzés oktatói túl óvatossá váltak a hallgatók fizikai terhelését tekintve. Ez gyakorlatilag abban realizálódott, hogy az oktatók szinte egyáltalán nem alkalmaztak se fekvőtámaszban karhajlítás-nyújtást, se egyéb fizikumnövelő gyakorlatokat. Kovács Gábor munkájában¹⁶ szorgalmazza az alapkiképzésen a fizikai követelmények lépésről lépésre való fokozását. A fizikai teljesítmény fokozása, vagyis a terhelésadagolás az edzésmélet szakirodalmá szerint a következő lépésekből tevődik össze:

1. edzések számának növelése;
2. edzések időtartamának növelése;
3. egy edzésen belül a mozdulatok, mozgások ismétlésszámának növelése;
4. intenzitás fokozása (megvalósulhat például a súlyok növelésével, a szériák számának növelésével vagy a szériák közti pihenőidők csökkentésével);
5. fokozatos áttérés a napi több edzésre.¹⁷

Az edzés jelen esetben megfeleltethető bármely olyan foglalkozásnak az RTK-n, ahol fizikai terhelést kapnak a hallgatók. A fenti felsorolásból figyelmen kívül hagyhatjuk az 1., 2. és 5. pontokat, hiszen a foglalkozások száma és ideje előre meg van határozva, ezen az oktatók változtatni nem tudnak. Amire azonban hatásuk lehet, az a 3. és 4. pont. Példának veszem a maroklófegyver kétkezes fogását. A CZ P09-es pisztoly súlya üres tárral 776 gramm. Felteszem, hogy az első hallgatóknak az alapkiképzés végére ezt a súlyt kell tudniuk megtartani nyújtott könyökkel 2 percen keresztül, az oktatóknak erre kell őket fokozatosan felkészíteni. Javaslom, hogy az első foglalkozásokon gyakorolják a fegyver tartását 3×30 másodpercig, az ismétlések között pedig teljen el hosszabb, akár 15–20 perces szünet. A következő foglalkozáson 3×45 másodpercig, azt követően 5×45 másodpercig, majd 5×1 percig és így tovább, az ismétlések közti szünetek pedig egyre csökkenjenek, míg végül csak 1-2 perc szünetet tartanak. Ezt a fokozatosságot alkalmazni lehet akár a fekvőtámaszban karhajlítás-nyújtásnál, akár a gépkarabély tartásánál, akár bármilyen dinamikus vagy statikus mozgásformánál. A fokozatosság betartásával fejlődni fognak a fizikai képességek, és elkerülhetők a sérülések.

¹⁵ Kovács 2020: 173–175.

¹⁶ Kovács 2020: 177.

¹⁷ Harsányi 2016: 361.

Testnevelő lévén, valamint más szakemberek véleménye alapján a fekvőtámaszban karhajlítás-nyújtás, a fekvőtámaszban tartás és a guggolás gyakorlatokat kiválóan alkalmasnak tartom a fizikum (elsősorban az erő, az erő-állóképesség és a gyors erő) növelésére, ugyanis a test majdnem minden izmát megmozgatják, erősítik a mélyizmokat, változatosan alkalmazhatók, és nem igényelnek sem nagy helyet, sem eszközöket. Mindenképpen javaslom e mozgásformák alkalmazását a lökiképzés-foglalkozásokon, de semmiképp sem szankcionáló célzattal, és csak a fent leírt fokozatosság betartása mellett.¹⁸ Az ily módon való alkalmazásuk feltétlenül alkalmassá teszi ezeket a fizikum növelésére a sérülések elkerülésével egyidejűleg.

A témához kapcsolva megemlítem, hogy a szakirodalom szerint az edzés kiemelkedő területei közé sorolandó „a pozitív személyiségfejlesztés kialakításának célja megfelelő pedagógiai módszerek alkalmazásával”.¹⁹ Ez szintén nyomatékot ad annak (ahogy azt több munkámban is jeleztem), hogy az intézkedéstaktika, és azon belül a lökiképzés oktatása megköveteli az oktatóktól a pedagógiai képességek elsajátítását.

A hallgatói kiképzők vélt és valós szerepe az alapkiképzésben

Ahogy korábban említettem, a hallgatói kiképzők feladatai nincsenek írásban rögzítve, egyetlen jogszabály vagy egyetemi szabályzó sem tartalmazza. Tapasztalatom, hogy a feladatok tartalmáról a hallgatói kiképzők és oktatók véleménye igen heterogén. Nagy-Tóth Nikolett Ágnes 2021-ben készített interjúiban olvasható, miszerint néhány hallgatói kiképző feladatának tekinti az elsősök alázatra, tiszteletre és a parancsuralmi rendszer sajátosságaira nevelését.²⁰ Az elmúlt években a hallgatói kiképzőkkel való kapcsolattartásom során több ízben utaltak rá, hogy az ő feladatuk az elsősök kiképzése. A 2023-ban és 2024-ben végrehajtott alapkiképzésen több hallgatói kiképző adott hangot aggodalmának, miszerint, ha nem alkalmazhatnak az elsősök megbüntetésére céljából fekvőtámaszban karhajlítás-nyújtást, akkor nincs eszköz a kezükben, amellyel fegyelmet tudnának tartani. Ebből következik, hogy a hallgatói kiképzők feladatuknak érzik az elsősök adott esetben való megbüntetését. Megemlítem, hogy az RTK jelenlegi vezetése már egynéhány éve törekszik a képzés inkluzív irányba terelésére, amit Bezerédi Imre is hangsúlyoz munkájában,²¹ ám ez a folyamat időigényesnek ígérkezik. Érdemes megvizsgálni a hallgatói kiképzők saját feladataikról alkotott elképzeléseit. Ehhez az alábbiakban tisztázok néhány pedagógiai fogalmat.

A nevelés szó a pedagógiai tevékenység egészét jelenti, amellyel mások személyiségét alakítjuk. A pedagógia a nevelés kérdéseivel foglalkozó tudomány, amelynek pedig legfontosabb segédtudománya a pszichológia.²² A hallgatói kiképzők (véltetően) nem rendelkeznek sem pedagógiai, sem pszichológiai, sem más egyéb olyan végzettséggel, amely biztosítaná számukra a szakszerű nevelés képességét. Erre a felkészítésük során tartott egynapos

¹⁸ TSATSOUNINE 2009: 17.

¹⁹ MOLNÁR–ORBÁN–DORKA 2013: VI/1. fejezet.

²⁰ NAGY-TÓTH 2021.

²¹ BEZERÉDI 2024: 112.

²² ÁGOSTON 1973: 17.

pedagógiai felkészítés sem teszi őket alkalmassá. Tehát ki lehet jelenteni, hogy a hallgatói kiképzők nem végeznek nevelő munkát az alapkiképzés során. Megjegyzem, fenti logika mentén az oktatók és kiképzők sem végeznének nevelést, hiszen beosztásukhoz nem követelmény a pedagógiai végzettség, ám ők oktatói tapasztalatuk és fejlettebb személyiségük által alkalmasabbak a feladatra. Az oktatás ismeretek közvetítésével történő nevelés.²³ Ezt a tevékenységet csak az oktatók végzik a foglalkozások keretein belül, tehát a hallgatói kiképzők oktatómunkát sem végeznek. A képzés meghatározott irányú oktatást vagy nevelést jelent, leegyszerűsítve, szakemberré nevelést.²⁴ A kiképzés valamely szakma megtanításához szükséges ismeretekre való megtanítás.²⁵ Szigorúan véve a hallgatói kiképzők – habár a kiképző nevet viselik – kiképző munkára sincsenek maradéktalanul felkészítve, hiszen ehhez is szükséges a nevelés tudományának ismerete, és nem utolsósorban annak a szakmának (jelen esetben a rendészet) a maradéktalan ismerete, amelyre az első hallgatókat készítik. Példának veszem ismét a lőkiképzést. A hallgatói kiképzőknek csak egy része rendelkezik erről a tantárgyról megfelelő mennyiségű ismerettel, mégis mindegyikük viseli a kiképző nevet. A büntetés vagy akár a jutalmazás pedagógiai módszerek, amelyekkel óatosan, megfontoltan kell bánni. Véleményem szerint egy hallgatói kiképzőnek nem feladata büntetni az elsősöket a mulasztásaikért vagy hibáikért. A korábbi években a hallgatói kiképzőknek olyan énképük alakult ki, amely a valóságtól eltér, és aminek köszönhetően több feladatot véltek magukénak, mint ami elfogadott lett volna. Ez persze nem róható fel nekik, hiszen feltehetően akkoriban nem kapták meg a megfelelő iránymutatást, néhol még az oktatók is biztatták őket olyan tevékenységekre, amelyek ma már inkább kerülendők. Továbbá szerepet játszhatott a hamis énkép kialakulásában a nevük is: hallgatói kiképző. Ez alapján joggal gondolhatják magukról, hogy nekik ki kell képezniük, sőt nevelniük kell az elsősöket, ehhez pedig muszáj büntetéseket alkalmazniuk. Az ideális név részükre véleményem szerint a hallgatói segítő, vagy a segéd kiképző lenne, hiszen ők elsősorban az oktatók munkáját, illetve az első hallgatókat hivatottak segíteni, ám önálló nevelő, oktató munkát nem végeznek. Kiképzési tevékenységet olykor végeznek ugyan (elsősorban az alaki foglalkozások alkalmával), de azt is az oktatók útmutatásával teszik.

Fenti gondolatokat azért tartom fontosnak megosztani, mert azzal, hogy a hallgatói kiképzők megfosztatnak az olyan eszközöktől, mint a fekvőtámaszban karhajlítás-nyújtás végeztetése az elsősökkel, csupán a valódi betegség tünete lesz kezelve, nem pedig maga a betegség. A hallgatói kiképzőknek megmaradhat ez az eszköz a kezükben, ha a megfelelő módon alkalmazzák azt, ehhez pedig az kell, hogy tökéletesen tisztában legyenek saját szerepükkel és feladataikkal az alapkiképzésen.

Javaslatok

Javaslom, hogy a jövőben az intézkedéstaktika-oktatókat is vonják be a hallgatói kiképzők kiválasztási folyamatába.

²³ ÁGOSTON 1973: 15.

²⁴ ÁGOSTON 1973: 15.

²⁵ DÉVA et al. 1992: 434.

Javaslom, hogy a hallgatói kiképzők módszertani felkészítésével kapcsolatban legyen pontosan, írásban meghatározva a lökiképzés-felkészítés kettős (egyrészt a fegyverkezelésre, másrészt az oktatási képességekre irányuló) célja.

A hallgatói kiképzők pedagógiai felkészítése alkalmával javaslom velük annak mélyreható átbeszélését, hogy milyen félelmek korlátozzák őket a munkájukban, hogyan kezeljék az elsősök esetleges fegyelmetlen megnyilvánulásait, milyen pedagógiai eszközöket, módszereket érdemes, javasolt és szabad alkalmazniuk.

Javaslom, hogy az alapkiképzés megkezdése előtt a hallgatói kiképzők mellett a lökiképzést oktató kollégák is részesüljenek rövid módszertani felkészítésben, amely elsősorban a didaktikai ismeretek fejlesztését célozza. Javaslom továbbá, hogy egy-egy lökiképzés-foglalkozáson legyen jelen egy pedagógus kolléga, akivel az oktatóknak a foglalkozást követően lehetőségük van átbeszélni a foglalkozáson alkalmazott didaktikai módszerek helyességét.

Javaslom, hogy a hallgatói kiképzők elnevezése változzon segéd kiképzőre. Ezáltal a kiképző szó megmarad a névben, ami továbbra is önbizalmat kölcsönöz a fiataloknak, ugyanakkor azt is sugallja, hogy a fő feladatuk nem az önálló kiképzés, oktatás, nevelés, csupán az oktatók és az elsősök segítése.

Javaslom, hogy a hallgatói kiképzők feladatai és az alapkiképzésben betöltött pontos szerepük legyen írásban rögzítve, és a felkészítésük alkalmával erről legyenek felvilágosítva. A leírásnak tartalmaznia kell, hogy ők életkoruknál, tapasztalatuknál és képzettségüknél fogva nem végezhetnek nevelő vagy oktató tevékenységet, és kiképzési tevékenységet is csak korlátozottan.

Javaslom, hogy az alapkiképzés lökiképzés-foglalkozásain minden alkalommal aktívan vegyen részt 8–12 fő hallgatói kiképző, akik a fegyverkezelés oktatásában megfelelő segítséget tudnak nyújtani az elsős hallgatóknak.

Javaslom, hogy az alapkiképzés lökiképzés-foglalkozásai helyezzenek ismét nagyobb hangsúlyt a fizikai követelmények fokozására, ezúttal azonban az edzéselmélet szerinti fokozatosság figyelembevételével.

Javaslom, hogy a fekvőtámaszban karhajlítás-nyújtás, a fekvőtámaszban tartás és a guggolás gyakorlatok kapjanak szerepet a lökiképzés-foglalkozásokon, és a hallgatói kiképzők részére is legyen engedélyezve e gyakorlatok alkalmazása, de csupán akkor, ha a fent leírt szerepükkel és feladataikkal kapcsolatos részletes tájékoztatást megkapták, és feltételezhető, hogy nem fogják ezeket a gyakorlatokat etikátlan módon alkalmazni.

Összefoglalás

Dolgozatomban bemutattam az alapkiképzés felépítését és részleteztem a lökiképzés-foglalkozások tartalmát. Rámutattam, hogy az egyre növekvő létszámú hallgatók rövid időn belüli felkészítése a löfegyverkezelésre emberpróbáló feladat. A hallgatói kiképzők kiválasztása kulcsfontosságú az alapkiképzés szempontjából, amelyben a jövőben az intézkedéstaktika-oktatóknak is részt kell vállalniuk. A hallgatói kiképzők lökiképzés-felkészítését nagyobb alapossággal és célirányosabban szükséges megtervezni és végrehajtani. Szem előtt kell tartani, hogy a felkészítés nemcsak gyakorlásból és lövészetből áll, hanem

didaktikai célja is van. A hallgatói kiképzőknek el kell sajátítaniuk a lőfegyverkezelés oktatásának és a hibák kijavításának képességét, majd aktívan be kell őket vonni a foglalkozások megtartásába, mert ezáltal többszörösére növelhető az oktatás hatékonysága. Az oktatóknak, kiképzőknek szintén érdemes továbbfejleszteniük didaktikai képességeiket, hiszen tőlük sem csupán a fegyverkezeléshez való magas szintű hozzáértés az elvárás. Bemutattam, hogyan lehet az elsősök fizikai képességeit szakszerűen fokozni, és javasoltam a lökiképzést végző oktatók és a hallgatói kiképzők számára az erre szolgáló eszközök újbóli, bátran történő alkalmazását. Dolgozatomban rámutattam a hallgatói kiképzők valóságtól kissé elrugaszkodott énképére a feladataik tekintetében, illetve hogy a részükre meghatározott tiltások, korlátozások csupán a valódi probléma tüneti kezelését szolgálják. Első számú feladat kell hogy legyen a hallgatói kiképzők feladataikról alkotott elgondolásának a pontos tisztázása. Amennyiben ez megvalósul, kevésbé lesz szükség az őket érintő korlátozásokra.

Fenti gondolatokkal igyekeztem az alapkiképzés, azon belül a lökiképzés-foglalkozások hatékonyságát növelni, az elsősök fizikális és fegyverkezelési képességeinek fejlődéséhez akár hosszú távon hozzájárulni.

Felhasznált irodalom

- ÁGOSTON György (1973): *Nevelélmélet*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- BEZERÉDI Imre (2024): A rendvédelmi tisztjelöltek fegyelmezése és a rendészeti szocializáció kapcsolata. *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle*, 12(2), 88–118.
- DÉVA Mária – PAPP Éva – MÁRTON Gyöngyvér – BODÓÉ NEBELLA Judit szerk. (1992): *Magyar Larousse Enciklopédia*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- HARSÁNYI László (2016): *Edzéstudomány*. Budapest: Dialóg Campus.
- KOVÁCS Gábor (2020): A Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar alapkiképzés intenzív szakaszának teljesítésével kapcsolatos hallgatói vélemények összegző vizsgálata 2012–2019 között. *Magyar Rendészet*, 20(3), 163–178. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2020.3.10>
- KOVÁCS István (2019): Egy valós kihívás: toborzás vezetői szemmel. Avagy hogyan tehető vonzóbbá a rendőri hivatás a pályaválasztás előtt álló Z generáció számára? *Rendőrségi Tanulmányok*, 2(2), 75–138.
- LEHOCZKI Ágnes (2023): *Intézkedéskéleltan intenzív stresszhelyzetben*. Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal. Online: <https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Int%C3%A9zke%C3%A9s%C3%A9lektan%20intenz%C3%ADv%20stresszhelyzetben%20-%20Lehoczki.pdf>
- MOLNÁR Andor – ORBÁN Kornélia – DORKA Péter (2013): *Motoros képességek és tesztek, edzéstechnikai alapok*. Jegyzet, VI/1.
- NAGY-TÓTH Nikolett Ágnes (2021): *A rendészeti alapkiképzés utolsó hetét kezdték meg a hallgatóink*. NKE RTK, 2021. szeptember 22. Online: <https://rtk.uni-nke.hu/hirek/2021/09/22/a-rendeszeti-alapfelkészites-utolso-hetet-kezdték-meg-a-hallgatóink>
- Rapid e-Learning módszertan v.2. (2017). Online: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/ef5f4e36-8f26-49ab-83cc-066417053b2b/O8-RELM_methodology_HU_web.pdf
- SCHNEIDER, Walter – SHIFFRIN, Richard M. (1977): Controlled and Automatic Human Information Processing: I. Detection, Search, and Attention. *Psychological Review*, 84(1), 1–66. Online: <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.1.1>

Tanórarend az RKNIB48 Alapkiképzés tantárgy és egyben a 2024. évi rendészeti alapfelkészítés 6 hetes intenzív szakaszának időtartamára. Szám: NKE/09369-16/2024.

TSATSOULINE, Pavel (2009): *A meztelen harcos*. Budapest: Jaffa.